

Chrześcijańska Akademia Teologiczna
Wpłynęło dn. 31.01.2020
Nr 56131/2020
Zat. -

Warszawa, 25 stycznia 2020

prof. dr hab. Andrzej Perzyński
Katedra Religiologii i Ekumenizmu
Wydział Teologiczny
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

Rada Wydziału Teologicznego
Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej
w Warszawie

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

mgr ROBERT MIKSA, Kościół Centrum. Chrześcijańska kultura w refleksji eklezjologicznej Timothy'ego Kellera, Warszawa 2019, ss. 257.

napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Tadeusza J. Zielińskiego

1. Wstęp

Rozprawa pastora mgr Roberta Miksy podejmuje obszerną analizę twórczości Timothy'ego Kellera, ze szczególnym uwzględnieniem wypracowanej przezeń idei „Kościoła Centrum”, będącej wyrazem jego teologicznego spojrzenia na problematykę relacji Kościoła i współczesnej kultury.

Autor wymienia cztery główne powody dla których warto zagłębić się w działo teologiczne i pastoralne dokonania T. Kellera. Po pierwsze, Kellerowi udaje się łączyć poważne podejście do doktryny jego własnego Kościoła ze zrównoważonym podejściem do współczesnej kultury, tj. ani wyłącznie krytycznym, ani też wyłącznie afirmującym. Po drugie, idea Kościoła Centrum jest bardzo dojrzałą odpowiedzią na poważne misyjne potrzeby zachodniego, post-chrześcijańskiego świata. Po trzecie, model ten z powodzeniem realizowany jest w Nowym Jorku już od ok. 30 lat, a od kilku lat również w innych dużych miastach na świecie. Czwartym, nie mniej ważnym powodem jest sama postać T. Kellera, który pomimo rosnącej popularności pozostaje człowiekiem skromnym, odnoszącym się z dużym dystansem do własnych osiągnięć.

We wstępie do recenzowanej monografii Autor stawia diagnozę sytuacji pastoralnej kościołów, z którą – jak się wydaje - zgodziłoby się wiele denominacji chrześcijańskich nie

tylko w USA ale i w Europie, nie wyłączając Polski. Syntetycznie można by ująć tę diagnozę w zdaniu: „Marginalizacja zinstytucjonalizowanego Kościoła w życiu nowych pokoleń staje się zjawiskiem coraz bardziej powszechnym. Jednym z powodów, dla którego tak się dzieje, może być fakt, że zwykle średnia wieku w zborach jest o ok. 20 lat wyższa niż w społeczeństwie, co czyni go mniej atrakcyjnym dla młodszego pokolenia i wskazuje na potrzebę zmian w sposobie prowadzonej przez Kościół posługi” (s. 8). Taka diagnoza prowadzi do uzasadnionych obaw o przyszłość Kościoła Ciała Chrystusa. Pytanie badawcze stawiane przez Doktoranta brzmi: Czy możliwe jest więc stworzenie Kościoła, który pozostanie wiernym nauce apostołskiej i jednocześnie znajdzie wspólny język z przedstawicielami współczesnego pokolenia, pokolenia ludzi ambitnych i niezależnych, dla których nauka i nowoczesne technologie wydają się być wystarczającą odpowiedzią na wszystkie pytania i potrzeby? Jest to pytanie, które spędza sen z oczu wszystkim chrześcijanom czującym odpowiedzialność za losy Ewangelii w świecie. Jest to nawiązanie do ewangelicznego pytania: Czy Chrystus znajdzie wiarę na ziemi gdy przyjdzie w chwale?

Autor recenzowanej dysertacji wskazuje na myśl i dzieło Timoty'ego Kellera mało znanego w Polsce amerykańskiego teologa i pastora Kościoła prezbiteriańskiego (*Presbyterian Church in America*), jako na próbę odpowiedzi na powyższe wielkie pytania jakie stawiają sobie dziś teologowie i zaangażowani ewangelizacyjnie chrześcijanie. W roku 1989 T. Keller rozpoczął pracę nad zakładaniem nowego zboru (*Redeemer Presbyterian Church*) na nowojorskim Manhattanie. Działalność Kellera w Nowym Jorku, w której łączą się jego kompetencje akademickie, duszpasterskie i apologetyczne, pomimo tak trudnego, wielkomiejskiego środowiska, przyniosła zaskakująco pozytywne rezultaty. Autor podjął starania, aby te owocne amerykańskie doświadczenia pastoralne przenieść na polski grunt.

2. Ocena rozprawy

Ogólnie należy podkreślić, że recenzowana rozprawa odpowiada zarówno pod względem formalnym (metodologicznym) jak i merytorycznym wymaganiom stawianym tego typu pracom doktorskim. Oczywiście rodzą się pewne bardzo drobne pytania przy czytaniu pracy, ale nie są one bynajmniej zarzutami, lecz zaproszeniem do dyskusji. Autor swoje badania potraktował bardzo rzetelnie, kompetentnie i starannie. Mamy do czynienia z ciekawą analizą myśli – w Polsce mało znanej - czołowego amerykańskiego teologa i znakomitego ewangelizatora, pastoralisty. Postawione na początku pracy zadanie badawcze znalazło jasną odpowiedź we wszystkich częściach pracy. Należy wskazać na krytycznie i dobrze sformułowane podsumowania poszczególnych jednostek pracy.

Zasadność wyboru tematu i jego sformułowanie

Temat pracy jest pionierski i ambitny. Na polskim gruncie mamy bowiem prawie zupełny brak naukowych opracowań teologicznych zjawiska judaizmu mesjanicznego. Samo sformułowanie tematu jest poprawne i pozwala na wyczerpujące i zarazem przejrzyste przedstawienie wszystkich istotnych wątków związanych z relacją chrześcijaństwa i kultury na

gruncie eklezjologii T. Kellera. Przedstawione zagadnienie jest istotne i aktualne z punktu widzenia relacji ekumenicznych. Wybór tematu jest dobrze uzasadniony merytorycznie.

Układ rozprawy

Z metodologicznego punktu widzenia na podkreślenie zasługuje jasna, przejrzysta koncepcja rozprawy. Podział na wstęp, rozdziały posiadające wprowadzenie, wnikliwe rozważania zagadnień oraz bardzo przemyślane podsumowania, które Autor konsekwentnie przedstawia na zakończenie każdej jednostki, tworzy jasny plan podjętej refleksji i komplementarnie obejmuje całość zagadnienia. Czytając pracę ma się poczucie jej ciągłości i rozwoju myśli. Właściwy układ pracy świadczy o dobrym i całościowym odczytaniu najważniejszych akcentów myśli pastoralnej Timothy'ego Kellera.

Źródła i opracowania. Uwagi co do bibliografii i przypisów

Cennym wkładem naukowym pracy mgr Roberta Miksy jest udokumentowanie swoich wywodów prawie w całości anglojęzycznym materiałem źródłowym i starannie dobraną literaturą przedmiotu. Należy zaznaczyć, że dobre odczytanie źródeł tj. prac Timothy'ego Kellera i ich krytyczna interpretacja nie było z pewnością zadaniem łatwym za względu na rozliczne wątki teologiczno-historyczne i pastoralno-ewangelizacyjne.

Układ bibliografii jest przejrzysty. Można się jedynie zastanawiać czy nie lepszym rozwiązaniem byłoby zastosowanie układu chronologicznego a nie alfabetycznego.

Gdy zaś chodzi o przypisy, to trzeba przyznać, że Autor recenzowanej pracy wykazał się starannością w ich tworzeniu, zarówno od strony bogactwa cytowanego materiału jak i zapisu redakcyjnego. Przypisy (odnośniki) wykonano zgodnie z przyjętą konwencją i zasadami zapisu przecinkowego. Dokumentują one treść pracy i pomagają czytelnikowi w pełniejszym uchwyceniu prezentowanych zagadnień. Właśnie z dokładnej ich lektury można wnioskować o strukturze myśli Doktoranta i źródłach jego inspiracji. Przypisy pokazują ponadto bogactwo treści dotyczące tematyki wiary chrześcijańskiej i kultury nowoczesnej. Niewątpliwie praca Doktoranta będzie niezmiernie pożyteczna dla przyszłych badaczy zajmujących się tą doniosłą pastoralnie, rozległą i złożoną tematyką.

Merytoryczna ocena rozprawy

Wnikliwa lektura rozprawy pozwala stwierdzić, że Autor jest doskonałym znawcą przedmiotu. Metody badawcze zostały umiejętnie dobrane i właściwie zastosowane. Rozprawa jest dobrze udokumentowana. Stanowi dojrzałą pracę naukową. Wywody Doktoranta są przemyślane i wyważone, poszczególne wypowiedzi są uzasadnione i logiczne. Sam sposób narracji, w której wiele argumentów zostało ułożonych w spójnym schemacie, jest uporządkowany i konsekwentny. Co więcej Pastor mgr Robert Miksa nie zatrzymał się tylko na warstwie opisowej (prezentacji) myśli Timothy'ego Kellera, ale w sposób wysoce kompetentny potrafił dokonać syntezy tej myśli i zaprezentować krytyczną jej ocenę. Swoją pionierską rozprawą doktorską Autor wzbogacił polską literaturę teologiczną o dzieło

źródłowe, które będzie stanowić niezbędną pomoc dla każdego, kto będzie podejmował szeroko rozumianą problematykę relacji chrześcijaństwa i kultury w dorobku teologów amerykańskich.

Ocena formalna

Recenzowana dysertacja w warstwie formalnej spełnia wszystkie wymagania stawiane rozprawom teologicznym o charakterze naukowym. Cała rozprawa bez wyjątku charakteryzuje się właściwą dyscypliną formalną. Została przygotowana na podstawie przyjętego planu, którego elementy strukturalne odpowiadają tematyce. Autor prowadzi swoje wywody językiem naukowym, doskonale orientuje się w literaturze przedmiotu i poprawnie posługuje się pojęciami fachowymi z zakresu współczesnej biblistyki, teologii systematycznej i historii teologii chrześcijańskiej. Na wyróżnienie zasługują wątki ekumeniczne obecne w pracy.

Poszczególne akapity są zwarte i jasno wyrażają poszczególne myśli, a argumentacja jest spójna i logiczna. Poszczególne rozdziały poprzedzają myśli wprowadzające a na końcu mamy syntetyczne, dobrze sformułowane podsumowania. Argumentacja w rozprawie jest logiczna i przekonująca. Autor posługuje się dobrze uzasadnionymi racjami i wywody prowadzi logicznie.

Język rozprawy

Należy podkreślić przejrzysty, komunikatywny a zarazem „nieprzegadany” język rozprawy. Nie jest to żargon teologiczno-systematyczny i jednocześnie nie jest to styl przesadnie cytujący źródła i opracowania. Autor potrafi zachować własną narrację i jest ona precyzyjna i bez zbędnych ozdobników. Rozprawę czyta się z prawdziwą przyjemnością. O zawartości treściowej czytelnik zostaje dobrze poinformowany w planie poszczególnych rozdziałów. Na pochwałę zasługuje posługiwanie się fachową terminologią naukową. Poza tym rozprawa jest wolna od istotnych błędów stylistycznych.

Istotne osiągnięcia rozprawy

Na kilka osiągnięć już powyżej wskazałem. Dlatego też tu pragnąłbym podkreślić nade wszystko dobre opanowanie warsztatu naukowego (jak na poziom rozprawy doktorskiej naprawdę duże). Refleksja naukowa Doktoranta charakteryzuje się naukową rzetelnością w podejściu do problematyki, co w połączeniu z ciekawością badawczą i wyczuwalną wrażliwością teologiczną stanowi o wysokiej wartości opracowania. Pastor mgr Robert Miksa w sposób jasny i metodologicznie uporządkowany przedstawił myśl Timothy’ego Kellera w szerokim spektrum ekumenicznym i z dużym znawstwem teologii chrześcijańskiej przeanalizował tę myśl. Zmysł krytyczny Autora, nieodzowny dla każdej naukowej rozprawy, widać szczególnie w krytycznych podsumowaniach i w zakończeniu całej pracy. To wszystko dobrze rokuje na przyszłość jeśli chodzi o rozwój naukowy Doktoranta.

4. Wniosek końcowy

Lektura recenzowanej dysertacji mgr Roberta Miksy, bogatej w wielowątkowe treści pastoralne, świadczy o godnej podkreślenia erudycji Doktoranta, który daje się poznać jako badacz kierujący się teologiczną rzetelnością, pasją poznawczą i wewnętrznym zaangażowaniem w badaną problematykę. Autor swobodnie i pewnie porusza się po różnych dziedzinach wiedzy historycznej, biblijnej i teologicznej. Podjęta problematyka szeroko rozumianych relacji chrześcijaństwa i kultury w refleksji eklezjologicznej Timothy'ego Kellera jest istotnym naukowym wkładem do myśli teologiczno-pastoralnej i ekumenicznej w Polsce.

Niniejszym stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Roberta Miksy jest opracowaniem oryginalnym i wnosi nowe aspekty do refleksji nad zagadnieniem misyjnej i ewangelizacyjnej obecności Kościoła w środowisku miejskim. Autor wykazał umiejętność analizowania tekstów i przedstawiania syntetycznych wniosków, formułowania twierdzeń i ich uzasadniania.

Przedstawiona rozprawa, zarówno od strony merytorycznej jak i formalnej, spełnia wszystkie wymagania stawiane rozprawom doktorskim, określonym w Ustawie z dnia 14 marca 2003 r. „O stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki” (Dz. Ust. 595, art. 26, par. 1). Przedkładam zatem Radzie Wydziału Teologicznego Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie wniosek o dopuszczenie mgr Roberta Miksy do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

.....
prof. dr hab. Andrzej Perzyński

Warszawa, 25 stycznia 2020